

Bevraging gemeente Temse (OCMW
(onderwijsopbouwdienst) en gemeentelijke
integratiedienst)- 2015

1. Korte omgevingsanalyse

In de gemeente Temse wonen een 60-tal Romagezinnen, wat naar schatting 300 à 350 personen zijn. Op basis van het bevolkingsregister verbleven er in 2012 nog 74 gezinnen. Veel gezinnen zijn inmiddels vertrokken naar grotere steden, vooral om huisvestingsredenen. De gemeente telt zelf slechts een 4-tal sociale woningen voor grote gezinnen, zodat de toewijzing van sociale woningen voor de meeste Romagezinnen als consequentie heeft dat ze moeten verhuizen. Daarnaast vormen de grotere steden een aantrekkingspool omwille van de hogere kans op (zwart) werk.

De meeste Roma in Temse zijn Kosovaren. Een minderheid betreft Bulgaarse Roma. Ze wonen vooral in het centrum, omwille van de goedkopere huisvesting en de toegankelijkheid. Velen zijn erkend als vluchteling, hebben het statuut van subsidiaire bescherming of werden geregulariseerd. Enkelen hebben de Belgische nationaliteit. Daarnaast huisvest de gemeente een aantal illegale Romagezinnen.

Hoewel de populatie divers is, kan de sociaal-economische situatie van de meeste Roma in Temse als precair worden omschreven. Hier volgt een korte schets m.b.t. de belangrijkste domeinen:

- wonen

De meerderheid woont in slechte, ongezonde huizen. Er is sprake van huisjesmelkerij.

- onderwijs en opleiding:

De volwassenen zijn laaggeschoold en vaak analfabeet. Van de vrouwen kan slechts een minderheid lezen of schrijven, maar ook veel mannen zijn analfabeet. De kinderen zijn ingeschreven op school, maar er is veel spijbelgedrag bij kleuters en in het secundair onderwijs. In het middelbaar haken vooral meisjes af, ten gevolge van vroege huwelijken.

Jongens huwen vaak een minderjarig meisje uit het thuisland. Deze meisjes hebben geen scholing. Meisjes die in België opgroeien studeren langer. Niemand gaat na zijn of haar 18de nog naar school.

- taalkennis:

De kinderen spreken Nederlands, vermits ze school volgen. Bij de volwassenen is de kennis van het Nederlands beperkter, zeker bij vrouwen. Het taalprobleem stelt zich het sterkst bij gezinnen waarin gehuwd werd met een meisje uit het land van herkomst.

- gezondheid:

De Roma hebben een slechte gezondheid ten gevolge van ongezonde voeding (slecht gebit), slechte woonkwaliteit en ongezonde gewoonten zoals roken. De Roma gaan te weinig naar de dokter en de tandarts.

- werk:

Slechts weinigen werken, indien men werk heeft, is dit vaak via een tijdelijke tewerkstelling als art. 60tiger. Enkelen zijn vrachtwagenchauffeur.

De meeste Roma ontvangen (na het hebben doorlopen van een tewerkstelling via art. 60) een werkloosheidsuitkering of werken als zelfstandige krantenbedeler, ophaler van oud ijzer, doorverkoper van elektrische apparaten,... Een aantal Roma ontvangen een invaliditeitsuitkering.

De vrouwen werken niet.

- participatie:

De Roma nemen niet deel aan vrijetijdsactiviteiten in de gemeente en de kinderen zijn geen lid van jeugdbewegingen,... Jongens zijn soms wel aangesloten bij een voetbalclub. Tijdens de zomer- en paasvakantie organiseert de gemeente taalkampen; hier nemen de Romakinderen wel aan deel.

Er is eveneens weinig deelname aan oudercontacten of andere schoolse activiteiten.

2. Methodologie

De gemeente deed in het verleden beroep op twee subsidiestromen om haar Romawerking te ondersteunen. Van 1 januari 2012 tot 31 augustus 2013 liep het project 'Onderwijscoaches voor Romajongens in het Waasland', via middelen van het Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid (FIM). Van 1 april 2012 tot en met 31 maart 2015 werkte het OCMW, samen met de OCMW's van Beveren en Sint-Niklaas in nauwe samenwerking met het Oost-Vlaamse Diversiteitscentrum (ODiCé) mee aan het ESF-project 'Roma 't werkt'.

In het kader van het FIM-project werden volgende initiatieven genomen:

- Opbouwen van een vertrouwensband i.f.v. de onderwijscarrière van de kinderen (begeleiding inschrijving, schoolcontacten,...).
- Romavrouwengroep, gekoppeld aan Nederlandse les rond specifieke thema's. Deze groep heeft twee jaar goed gefunctioneerd.
- Kinderwerking met Romakinderen uit de lagere school, bereikte 20 kinderen. In het kader van deze werking werden tevens activiteiten georganiseerd om de kinderen toe te leiden naar diverse georganiseerde activiteiten in de gemeente, zoals de voorleesuurtsjes in de bib, de speel-o-teek,...
- Hiphopdansproject voor meisjes uit de middelbare school: de groep was divers samengesteld, er namen 9 Romameisjes deel.

In het ESF-project lag de aanvankelijke focus op maatschappelijke activering en toeleiding naar tewerkstelling. Vanuit de gemeente Temse waren 5 à 6 gezinnen opgenomen in het project. Op lokaal niveau volgde een dossierbeheerder van het OCMW de bewuste families op de voet op. De dossierbeheerder ging naar de mensen thuis, wist waar de knelpunten lagen, had een overzicht van welke diensten werkten met deze families en zorgde voor de nodige coördinatie. De dossierbeheerder ging ook intensief op zoek naar welke ondersteuning de families verder nodig hadden. Deze informatie werd doorgespeeld naar de projectwerkers, een intercultureel bemiddelaar uit de doelgroep zelf en een vormingswerkster.

Als snel bleek dat, om succes te boeken, een integrale benadering moest worden gehanteerd en op diverse levensdomeinen tegelijkertijd moest worden gewerkt. Rondetafelgesprekken tussen cliënt en hulpverleners betrokken op de verschillende levensdomeinen (tewerkstelling, huisvesting, onderwijs, Nederlands, verblijfsstatuut en financiën) werden opgestart en om de drie maanden hernomen. Doel was meer duidelijkheid, afstemming en efficiëntie te creëren.

Tijdens de het laatste projectjaar van het ESF-project werd extra ingezet op onderwijs en de contacten met de scholen; ook werd meer ingezet op het volgen van Nederlandse les.

Op dit ogenblik is er in Temse geen afzonderlijke Romawerking meer. Vanuit het onderwijsopbouwwerk (OCMW) en de integratiedienst blijft er wel specifieke aandacht gaan naar deze doelgroep, vooral in functie van toeleiding naar activiteiten. Zo worden op vraag van de scholen huisbezoeken afgelegd voor oudercontacten en wordt rechtstreeks bij de gezinnen op bezoek

gegaan om de kinderen uit te nodigen voor de taalkampen 'De taaltovenaar'. Bij het OCMW zijn nog een aantal gezinnen in begeleiding: deze zijn omwille van de vertrouwenspositie, geconcentreerd bij 1 maatschappelijk werkster. Ook voor de bedeling van voedselpakketten worden een aantal (illegale) gezinnen rechtstreeks bezocht.

Overlastklachten komen bij de integratiedienst terecht en worden door hen verder opgenomen door informatieverstrekking (bijv. rond sorteren huisvuil, bedelen) en bemiddeling. Zij werken daarvoor intensief samen met de OCMW-maatschappelijk werker en de dienst Onderwijsopbouwwerk.

Temse plant een uitwisselingsreis naar Zweden in november, waar met een vergelijkbare Romagroep wordt gewerkt op basis van een Romastrategieplan voor 20 jaar. Op basis van deze ervaring wil men de eigen strategie aanpassen.

Concrete resultaten van de werking

- Bij aanvang van de werking gingen de kinderen niet naar school; nu zijn alle kinderen ingeschreven op school.
- De kinderen die deelnamen aan het (FIM)-project gedroegen zich positiever op school.
- De kinderen kregen verantwoordelijkheid en namen deze op.
- Minder overlast: oorspronkelijk had men last van ongedierte (ratten, kakkerlakken,...), zwerfvuil en vuilnis bij de burens, lawaaioverlast,... Deze klachten zijn duidelijk afgenomen.

Blijvende knelpunten en aandachtspunten

- De doelgroep heeft een vertrouwensband nodig, dan kan je veel bereiken. Er moet bijgevolg een vertrouwenspersoon zijn die vaak bij de Roma over de vloer komt.
- De Roma hebben de komende jaren nog nood aan intensieve begeleiding, er is een blijvende armoedeproblematiek.
- Belangrijk om intensief in te zetten op de Romakinderen; deze zouden eigenlijk de ganse schoolloopbaan intensief moeten worden opgevolgd en begeleid. De schoolopbouwwerkster kan dit slechts beperkt opnemen. Er blijft bijgevolg nood aan een Romabrugfiguur voor onderwijs.
- Blijvende precaire situatie op belangrijke levensdomeinen: huisvesting, tewerkstelling, scholing, gezondheidszorg.
- Meisjes die naar België komen n.a.v. een huwelijk, zijn hier illegaal. Zij gaan, hoewel ze ingeschreven zijn, bijna niet naar school en moeten geen inburgeringstraject meer volgen. Zij vallen bijgevolg tussen de mazen van het net, met een slechte kennis van Nederlands en isolatie als gevolg. In deze gezinnen wordt het moeilijkst vooruitgang geboekt.

- Roma zijn 'overlevers': zij nemen deel/dagen op om een vertrouwenspersoon een plezier te doen, of omdat niet opdagen/deelnemen consequenties heeft (positief of negatief).
- Participatie lukt enkel indien kinderen of ouders rechtstreeks worden aangesproken, via thuisbezoek. Dit is zeer arbeidsintensief.
- Roma volgen (volgden) geen inburgeringstraject.

3. Samenwerking en kennisdeling

De gemeente/ het OCMW nam deel aan het Romaforum Waasland. Op dit forum werd informatie uitgewisseld over Romaprojecten in het Waasland. In RIC Foyer werd door het OCMW de opleiding Romabemiddelaar gevolgd en werd 1 dag meegelopen met de Foyer-Romastewards. Tevens werd een dag meegelopen met de Gentse werking. Ten tijde van het project werd deelgenomen aan het uitwisselingsinitiatieven voor brugfiguren, georganiseerd door het Agentschap Integratie en Inburgering.

Hoewel men de projecten buurtstewards kent, was er geen contact met Sint-Niklaas. De werkingen in de andere steden zijn minder relevant voor Temse omdat de doelgroep er verschillend is. Er waren, ten tijde van de projecten, wel contacten met Heusden-Zolder en Diest.